

แนวคิดจาก 3 วิทยากรจากการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง การทดสอบและการประเมิน ผลการเรียนการสอนภาษา

เบญจวรรณ ผ่องแผ้ว

สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดสัมมนาระดับชาติเรื่อง “การทดสอบและการประเมินผลการเรียนการสอนภาษา” (Seminar on Testing and Evaluation I in Language Teaching and Learning) ขึ้นในวันที่ 4-5 เมษายน 2526 ณ หอประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดสัมมนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าสัมมนาได้รับความรู้ ความคิดเห็นจากวิทยากรทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์เกี่ยวกับการทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาในระหว่างคณาจารย์ จากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศและนักการศึกษาจากสถาบันการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของชาติ การสัมมนาครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากบริติชเคาน์ซิล ในการจัดวิทยากรมาร่วมบรรยาย และอภิปราย 3 ท่าน คือ Mr. Mike Potter และ Dr. Clive Holes จากบริติชเคาน์ซิล ประเทศอังกฤษ และ Dr. Charles Alderson จาก Lancaster University มีคณาจารย์และนักการศึกษาจากสถาบันการศึกษา 58 สถาบัน จำนวนประมาณ 150 คน เข้าร่วมการสัมมนาครั้งนี้

Mr. Mike Potter ได้ให้แนวคิดในการประเมินแบบเรียนว่า แบบเรียนที่ดีควรเป็นแบบเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการด้านการสื่อความหมาย (Communicative needs) และเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนทั้งยังต้องสอดคล้องกับหลักสูตรที่วางไว้ การเลือกแบบเรียนมาใช้ควรคำนึงถึงรูปแบบของเนื้อหาว่ามีความสอดคล้องต่อเนื่องกันเพียงใดหรือไม่ หรือว่าไม่มีการวางรูปแบบที่แน่นอน เนื้อหาซ้ำซากน่าเบื่อหน่ายทั้งยังต้องคำนึงถึงการนำไปใช้ว่าจะได้ผลหรือไม่กับกลุ่มนักเรียนของตน และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับแบบเรียนอื่น ๆ ในระดับเดียวกันแล้ว มีความ

ดีเด่น เหมาะสมมากกว่าหรือน้อยกว่าเพียงใด แง่คิดอีกประการหนึ่งสำหรับผู้มีหน้าที่เลือกแบบเรียนหรือสร้างแบบเรียนก็คือ นอกจากพิจารณารูปแบบและเนื้อหาแล้วยังต้องคำนึงถึงกิจกรรมการเรียนการสอนและบทบาทของครูและนักเรียนในการใช้แบบเรียนนี้ด้วย นอกจากนี้ Mr. Potter ยังได้ให้ความหมายของการประเมินผลเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น การประเมินผลเพื่อปรับปรุงแบบเรียน การประเมินผลเพื่อตัดสินเลือกแบบเรียนที่จะใช้กับหลักสูตรเป็นต้นการอภิปรายและแง่คิดที่ Mr. Mike Potter ได้นำมาเสนอครั้งนี้คงจะสร้างความสนใจให้แก่ผู้ฟังและสำหรับผู้ที่มีหน้าที่ในการเลือกหรือสร้างแบบเรียนก็จะได้แนวคิดเพิ่มเติมซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหรือดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมตามสถานการณ์

วิทยากรจากบริติชเคาน์ซิล อีกท่านหนึ่งที่เกี่ยวข้องมาร่วมในการสัมมนาครั้งนี้ คือ Dr. Clive Holes ท่านผู้นี้เป็นผู้เชี่ยวชาญของบริติชเคาน์ซิล ที่เคยมาประจำอยู่ที่สถาบันภาษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Dr. Holes มีความสนใจในเรื่องกระบวนการเรียน การสอนและเป็นผู้หนึ่งที่ริเริ่มโครงการพัฒนาอาจารย์ของสถาบันภาษา หัวข้อการอภิปรายของ Dr. Holes จึงเป็นเรื่องการประเมินผลการสอน Dr. Holes ได้จำแนกแยกประเภทกิจกรรมการเรียนการสอน และชี้ให้เห็นว่า Grammar-translation, Audiolingual และ Communicative Approaches นี้ มีความแตกต่างกันอย่างไรในแง่การจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียน บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน และการจัดกลุ่มนักเรียน นอกจากนี้ยังได้ให้ตัวอย่างการเตรียมแผนการสอนด้วย เพราะการเรียนการสอนที่จะได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์สอดคล้อง ของแบบเรียน การสอนของครู กิจกรรมในชั้นเรียน และตัวนักเรียนเป็นสำคัญ และเพื่อจะทราบว่าการสอนนั้นได้ผลเพียงใดก็จะมีการประเมินผลการสอนซึ่ง Dr. Holes ได้ให้ตัวอย่าง checklist สำหรับประเมินผล การสอนไว้ด้วย

Checklist การประเมินผลการสอนแบ่งออกเป็น การประเมินผลตัวครู และประเมินผล บทเรียนสำหรับตัวครูจะประเมินจาก น้ำเสียง กิริยาท่าทาง ความชัดเจนของการสอน และวิธีการคุมชั้น ส่วนด้านบทเรียนจะดูว่าบทเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมายที่กล่าวไว้ชัดเจนหรือไม่ มีการแบ่ง บทเรียนเป็นตอน ๆ และแต่ละตอน มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันหรือไม่ บทเรียนน่าเบื่อหน่ายหรือไม่ มีความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนหรือไม่ ครุพุดมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับเวลาที่นักเรียนพูดและฝึก มีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานบ้างหรือไม่ ภาษาที่ใช้ในห้องเรียนเหมาะสมกับบทเรียนเพียงใด มีการใช้อุปกรณ์การสอนหรือไม่ ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

วิทยากรอีกท่านหนึ่งที่ได้รับเชิญมาโดยความร่วมมือของบริติชเคาน์ซิล คือ Dr. Charles Alderson ซึ่งพูดในหัวข้อการทดสอบและประเมินผลการเรียน ท่านผู้นี้ได้ให้แง่คิดในเรื่องความสัมพันธ์ของจุดมุ่งหมายกับการทดสอบโดยเน้นให้คำนึงว่ามีปัญหาของการเรียนเป็นสิ่งที่ซับซ้อน และเราจะมียุทธวิธีอย่างไรในการปรับปรุงการทดสอบให้ดีขึ้น

การทดสอบและประเมินผลมีจุดประสงค์จะตอบคำถามว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง และครูผู้สอนประสบความสำเร็จในการสอนอะไรมากน้อยเพียงใด สิ่งที่จะต้องทำคือเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ที่วางไว้กับผลการเรียนของนักเรียน เรื่องนี้ก่อให้เกิดปัญหาที่ซับซ้อนมาก ประการหนึ่งก็คือเป็นการยากมากที่สร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมของมนุษย์ให้ได้อย่างเที่ยงตรง ไม่เหมือนกับกรวัดอื่น ๆ เช่น อุณหภูมิ ปัญหาประการที่สอง คือ เราไม่มีเกณฑ์ในการสร้างและรวบรวมจุดมุ่งหมายในการเรียนหรือการวัดผลโดยมากเรามักจะใช้ความรู้สึกนึกคิดของเราเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้การเขียนจุดมุ่งหมายที่รัดกุมเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก ยิ่งเขียนได้รัดกุมจะยิ่งละเอียดและมีรายการยาวเหยียด เมื่อมีจุดมุ่งหมายยาวเหยียด ก็จะมีปัญหาในการเลือกใช้ เพราะเราคงจะไม่สามารถสอนหรือ ทดสอบ ได้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายทุกประการ ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อเราตั้งจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้าแล้ว จะสามารถทำนายผลการเรียนว่าเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ Alderson ได้ชี้ให้เห็นว่า บางครั้งจุดมุ่งหมายที่วางไว้เมื่อนำไปปฏิบัติในการเรียนการสอนและเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน-และบทเรียนแล้วผลที่ออกมาเปลี่ยนไปไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายเดิม ด้วยเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ Alderson จึงเสนอว่าเราน่าจะจัดหาจุดมุ่งหมายที่เป็น learners' objectives มากกว่า learning objectives และควรที่จะสร้าง objectives ขึ้นหลังการเรียนมากกว่าก่อนการเรียน ผู้ที่จะสร้างจุดประสงค์ของการทดสอบ ควรจะให้ครูผู้สอนโดยมีนักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมด้วยไม่ใช่เฉพาะแต่ผู้ออกข้อสอบเป็นผู้สร้างจุดประสงค์เพียงฝ่ายเดียว ในทัศนะของ Alderson การประเมินผลการเรียนควรกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อเป็นแนวทางสำหรับสร้างจุดประสงค์ในการเรียนต่อไป ไม่ควรมีจุดประสงค์แบบกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และหลักสูตรก็น่าจะเป็นแบบ dynamic curriculum คือสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมมากกว่าเป็น static curriculum ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

อีกประเด็นหนึ่งที่ Alderson ได้กล่าวถึงก็คือ การทดสอบและวัดผล กล่าวโดยสรุป Alderson มีความเห็นว่าการทดสอบวัดผลนั้นน่าจะเป็นการสังเกตผลการเรียน (observing

learning outcome) มากกว่าเป็นการวัดผลการเรียน (measuring learning outcome) เราทราบว่าการเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่เราก็กังขาใจกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์น้อยมากและบางครั้งในกรณีที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงให้เราเห็นก็อาจจะไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ ปัญหาในการสังเกตผลการเรียนของนักเรียนฝึกพูดนั้นอาจเนื่องมาจาก

- เราสังเกตผลการเรียนของนักเรียนช้าเกินไปหรือเร็วเกินไป
- การเรียนรู้ทางคำณานภาษานั้นมีความซับซ้อนมาก
- สถานการณ์การทดสอบทำให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล
- วัตถุประสงค์ เช่น ควรจะมองในด้าน effective domain แต่กลับมองในด้าน cognitive domain
- เครื่องมือไม่มีความแม่นยำตรง ผลที่ออกมาจึงผิดพลาด
- อาจจะได้วัดได้ตรงประเด็นแล้ว แต่ตีความผลที่ออกมาผิดพลาด

ฯลฯ

Alderson ให้ทัศนะว่าปัญหาในการวัดผลในแง่ความซับซ้อนของภาษาและการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่แก้ได้ยาก แต่ถ้าปัญหาอยู่ที่เครื่องมือวัดที่เราสร้างขึ้นแล้วก็เป็นเรื่องที่ควรแก้ไขได้ Alderson ย้ำว่า การทดสอบเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อการเรียนการสอนมาก เราอาจจะกล่าวได้ว่านักเรียนเรียนเพื่อสอบและข้อสอบที่เลวจะทำให้การเรียนการสอนพลอยไม่ได้ผลไปด้วย นี่เป็นสิ่งที่เรียกว่า washback effects ของการทดสอบ หลายคนพยายามเปลี่ยนแปลง washback effects ด้วยการปรับปรุงเนื้อหาบ้าง ปรับปรุงคณาจารย์ โดยการจัดโครงการพัฒนาอาจารย์ขึ้นบ้าง แต่ Alderson ยืนยันว่าเราจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนได้ถ้าเราไม่แก้ไขข้อสอบ เพราะเราต้องยอมรับความจริงว่า นักเรียนเรียนเพื่อสอบ Alderson ได้เสนอแนะในตอนสุดท้ายว่า ควรจะปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณค่าโดยสร้างเนื้อหาของข้อสอบที่เป็นพฤติกรรมทางภาษาที่มีประโยชน์ สร้างรูปแบบของข้อทดสอบและตัวข้อสอบที่น่าสนใจ และเป็นข้อสอบที่มี face validity ด้วย เพื่อข้อสอบนั้นจะได้เป็นเครื่องมือในการสังเกตผลการเรียน (observing learning outcomes) อย่างแท้จริง